

РОЗДІЛ 10. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА» ЯК ОСНОВНОГО ЕЛЕМЕНТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

IMPROVING THE APPROACHES TO DEFINING THE CONCEPT «FINANCIAL SAFETY OF THE ENTERPRISE» AS THE BASIC ELEMENT OF ECONOMIC SECURITY

В роботі досліджено підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства» як основного елемента економічної безпеки. Удосконалено підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства» як основного елемента економічної безпеки. Дані власні визначення наступним підходам: захисний, стійкісний, прогресивний, перспективний, стабільний, збалансований, ресурсний, вартісний, граничний, контрольний, управлінський, стратегічний, збалансований, фінансовий, організаційний, комплексний, статичний та динамічний. Запропоновано власне визначення дефініції «фінансова безпека підприємства» як основного елемента економічної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, фінансова безпека підприємства, захисний підхід, стійкісний підхід, прогресивний підхід, перспективний підхід, стабільний підхід, збалансований підхід, ресурсний підхід, вартісний підхід, граничний підхід, контрольний підхід, управлінський підхід, стратегічний підхід, збалансований підхід, фінансовий підхід, організаційний підхід, статичний та динамічний підходи, комплексний підхід.

В этой работе исследуются подходы к определению «финансовой безопасности предприятия» как основного элемента экономической безопасности. Улучшены подходы к определению «финансовой безопасности предприятия» как основного элемента экономической безопасности. Даны определения авторов следующим подходам: защитный, устойчивый, прогрессивный, перспективный, стабильный, сбалансированный, находчивый, стоимостной, маржинальный, контрольный, управленческий, стратегический, сбалансированный, финансовый, организационный, интегри-

рованный, статический и динамический. Предлагается собственное определение термину «финансовая безопасность предприятия» как основной элемент экономической безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, финансовая безопасность предприятия, защитный подход, устойчивый подход, прогрессивный подход, перспективный подход, стабильный подход, сбалансированный подход, ресурсный подход, подход к затратам, маржинальный подход, контрольный подход, управленческий подход, сбалансированный подход, финансовый подход, организационный подход, статический и динамический подходы, комплексный подход.

In this work approaches to the definition of «financial security of the enterprise» as the main element of economic security are investigated. Approaches to the definition of «financial security of the enterprise» as the main element of economic security are improved. Authors definitions of the following approaches are given: protective, stable, progressive, perspective, stable, balanced, resourceful, cost, marginal, control, managerial, strategic, balanced, financial, organizational, integrated, static and dynamic. The actual definition of the definition «financial security of the enterprise» as the main element of economic security is offered.

Key words: economic security of the enterprise, financial security of the enterprise, protective approach, sustainable approach, progressive approach, perspective approach, stable approach, balanced approach, resource approach, cost approach, marginal approach, control approach, management approach, strategic approach, balanced approach, financial approach, organizational approach, static and dynamic approaches, integrated approach.

УДК 658.14/15:005.922.1

Меліхова Т.О.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри облік, аналіз,
оподаткування та аудит
Запорізької державної
інженерної академії

Постановка проблеми. Проблема фінансової безпеки підприємства займає особливе місце в системі економічної безпеки так, як нестабільне зовнішнє та внутрішнє середовище негативно впливає на стійке функціонування підприємства, а також одночасно в середині підприємства проявляються негативні тенденції та загрози, які знижують рівень його безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства» як основного елемента економічної безпеки досліджували наступні науковці: Бланк І.А., Погосова М.Ю., Чібісова І.В., Покропивний С.Ф.,

Козак Л.С., Судакова О.І., Барановський О.І., Донець Л.І., Мунтіян В.І., Ареф'єва О.В., Горячева К.С., О.А. Єпіфанов, Матвейчук Л.О., Євенко Т.І., Журавка Ф.О., Вергун А.М., Сметанюк А.В., Мулик Я.І., Орлик О.В., Сусіденко О.В. У процесі дослідження поняття «фінансова безпека підприємства» як основного елемента економічної безпеки в працях вчених виявлено відсутність єдиної точки зору науковців щодо її трактування.

Формулювання цілей статті удосконалити підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства» як основного елемента економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Л.І. Донець та Н.В. Ващенко «економічну безпеку» вважають синтетичною категорією економічної теорії і політології й одночасно універсальною категорією, дія якої виявляється на всіх рівнях, починаючи з національної економіки і закінчуючи окремо взятим підприємством [10, с. 6-7]. Ми згодні з ними, тому підтримуємо їх погляд, та вважаємо, що фінансову безпеку теж можливо віднести до синтетичної і одночасно універсальної категорії, так як дія її розповсюджується як на загальнодержавний та місцевий рівень, так і на окремо взяте підприємство чи особистість. Категорія «фінансова безпека підприємства» як основний елемент економічної безпеки є відносно новою і на сучасному етапі не існує єдиного підходу до визначення цього поняття.

У процесі аналізу наукових джерел та узагальнення результатів досліджень видатних вчених таких, як: І.А. Бланк [1], М.Ю. Погосова, В.С. Лебедева [2], І.В. Чібісова [3], С.Ф. Покропивний [4], Л.С. Козак, І.В. Багровецька [5], О.І. Судакова [6] нами встановлено, що у першу чергу вони розглядають фінансову безпеку підприємства як одну із складових економічної безпеки.

Фінансово-економічний словник за редакцією А.Г. Загороднього визначає поняття «фінансова безпека» як захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій та установ регіонів, галузей і секторів економіки, держави загалом фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їхніх потреб і виконання фінансових зобов'язань [7].

Заслуговує увагу аргументована точка зору видатного вченого професора О.Барановського, який розглядає поняття фінансової безпеки з точки зору визначення фінансів як системи економічних відносин, що виникають в процесі створення та використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів, а звідси фінансова безпека являє собою надзвичайно складну систему, яку утворюють ряд підсистем, кожна з котрих має власну структуру і логіку [8, с. 13]. Ми згодні з таким визначенням, а особливо з тим, що поняття фінансової безпеки можливо представити як систему фінансових відносин підприємства, яке являє собою утворення самостійно діючих логічних підсистем у загальній структурі його системи.

На думку авторів А.Г. Загороднього та Г.Л. Вознюка під фінансовою безпекою підприємства слід розуміти саме захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій та установ фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їхніх потреб і виконання фінансових зобов'язань [9]. Ми згодні з тим, що для забезпечення фінансової безпеки під-

приємства важливим моментом забезпечення стабільності роботи підприємства є захищеність як його інтересів так і його ресурсів від різноманітних загроз, але це є тільки одним із обґрунтувань важливості формуванням фінансової безпеки підприємства, а не єдиним його поясненням.

Ряд авторів С.Ф. Покропивний [4], Л.І. Донець і Н.В. Ващенко [10] зосереджують увагу на залежності фінансової безпеки підприємства лише від ефективного використання його ресурсів. Ми згодні, що ефективне використання ресурсів підприємства важливе, але воно не є загрозою фінансової безпеки підприємства, оскільки неефективне використання ресурсів впливає на погіршення фінансового стану підприємства та його нестабільність, тобто через це порушуються умови безпеки. Однак, ми вважаємо, що це дуже вузьке трактування досліджуемого поняття, та ця думка обов'язково повинна існувати поряд з іншими, але повинна бути не єдиним визначенням цього поняття.

У свою чергу В.І. Мунтіян [11], О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко [12] додають, що фінансовою безпекою підприємства є стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, який виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу, якості управління, використання основних і оборотних засобів підприємства, структури його капіталу, норми дивідендних виплат як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного та фінансового розвитку. Ми згодні з думкою авторів, які наголошують на важливій умові, що для характеристики стану фінансової безпеки підприємства його фінансові показники повинні мати найкращі значення та забезпечувати подальший розвиток бізнесу.

К.С. Горячева розглядає фінансову безпеку підприємства не тільки через стійкість її до загроз, але і виводить її залежність від фінансового стану [13]. Ми вважаємо її думку вірною, а саме те, що фінансова безпека проявляється через збалансований фінансовий стан підприємства і наявність достатнього обсягу у нього фінансових ресурсів, крім того заслуговує увагу її погляд на те, що для підприємства важливо ефективно і стало розвивати свою подальшу діяльність. Одночасно, на наш погляд, дане вищезазначеним автором визначення неповне, так як не враховані інші важливі чинники, які впливають на стан фінансової безпеки підприємства.

На думку Г. Шиназі фінансовою стабільністю є ситуація, в якій фінансова система здатна вільно виконувати три ключові функції одночасно: ефективно і безупинно сприяти міжчасовому розподілу ресурсів в економіці від власників заощаджень до інвесторів і розподілу економічних ресурсів зага-

лом; визначення й оцінка фінансових ризиків на перспективу здійснюється та управляється з прийнятною точністю, а також відносно добре управляються; фінансова система підприємства перебуває у такому стані, що дає змогу без напруги, якщо не безупинно, абсорбувати фінансові та реальні економічні непередбачувані події [14, с.119]. Отже, ми наочно бачимо взаємозв'язок понять «фінансова безпека підприємства» і «фінансова стабільність» та можемо провести аналогію між цими визначеннями. Спільними їх рисами є: по перше, акцент на ефективному використанні ресурсів підприємства; по друге, врахування фінансових ризиків підприємства, які визначаються, оцінюються та обов'язково управляються; по третє, наявність стабільного стану підприємства, при якому воно здатне подолати зовнішні та внутрішні загрози.

В. Алєн та Г. Вуд у праці «Визначення та досягнення фінансової стабільності» на макроекономічному рівні фактично ототожнюють фінансову безпеку із фінансовою стабільністю [14, с.119]. Ми не згодні з авторами, так як одним із чинників, який впливає на забезпечення фінансової безпеки підприємства є стабільність його фінансового стану, але не треба ототожнювати ці поняття, так як трактування поняття фінансова безпека є більш багатогранною економічною категорією, яке потребує подальшого дослідження.

Найбільш повне та обґрунтоване визначення фінансової безпеки підприємства дав у своїх книгах І.О. Бланк. Він наголошує, що це поняття є синтезованим, інтегруючим у собі істотні характеристики категорій «економічна безпека підприємства» та «фінанси підприємства», розглядає фінансову безпеку як об'єкт управління та сформулював основні його істотні характеристики [1]. Ми абсолютно згодні з думкою автора, який розглянув фінансову безпеку підприємства у комплексі та дав в своєму визначенні основні сутнісні характеристики досліджуємого нами поняття. Однак, із проведеного аналізу думок вчених видно, що питання визначення категорії «фінансової безпеки підприємства» є дискусійним, а саме автори мають досить різні погляди щодо його визначення та трактування. Розглянемо існуючі підходи до трактування «фінансова безпека підприємства» детальніше.

Так, Л.О. Матвейчук, розглядає сутність поняття «фінансова безпека підприємства» тільки у двох напрямках, а саме, як стан захищеності інтересів підприємства та, як стан ефективного використання ресурсів підприємства [15]. Ми згодні, що ці напрямки важливі та визначені вірно, однак, це не повний перелік існуючих підходів.

Найбільш розповсюдженою є думка Т.І. Євенко, де він до погляду попереднього автора, додав ще підтримання оптимального рівня стійкості та розвитку з поступовим досягненням мети суб'єкта господарювання [16]. Ми підтримуємо думку

автора, що для фінансової безпеки підприємства важливим є підхід направлений на забезпечення оптимального фінансового стану та розвитку підприємства, але на наш погляд, дане визначення потребує уточнення, а саме підтримання не тільки оптимального рівня стійкості, а підтримання стабільного рівня фінансового стану, а також теж вважаємо, що автором наведені не всі існуючі в джерелах підходи.

Заслужує на увагу думка Ф. О. Журавки та Л. А. Могиліна з групування підходів до визначення фінансової безпеки підприємства, які доповнюють думку Л.О. Матвейчука [15] та визначають її як: здатність підприємства розробляти фінансову стратегію та здійснювати фінансову діяльність, управляти ризиками тощо; рівень фінансового стану підприємства; систему з управління ризиками та забезпечення ресурсами [17]. Ця думка також є слушною, так як для підприємства важливо мати здатність для розробки фінансової стратегії, вміти здійснювати прибуткову фінансову діяльність, контролювати рівень фінансового стану та визначати його рівень, забезпечувати ресурсами підприємство та управляти ризиками, сукупність яких представляють собою систему, але вказані ними підходи більше схожі на виділення характерних ознак фінансової безпеки підприємства, чим на групування підходів, так як вони показують тільки вміння та здатність підприємства, а при описанні рівня фінансового стану вони не визначають мінімально необхідний рівень для забезпечення фінансової безпеки підприємства. Отже, наведені підходи не дають повний їх перелік, але мають право на окреме існування.

Наступну групу підходів до визначення цього поняття виділяють А. М. Вергун та К. В. Стріжко [18], де вони їх класифікують на три великі групи: складова економічної безпеки підприємства; загальний стан фінансової діяльності підприємства; інтегральний показник фінансової безпеки підприємства. Отже, розподіливши підходи на лаконічні групи, особливістю думки вищезазначених науковців є виділення саме інтегрального показника для оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Ми згодні, з пропозицією авторів, але вважаємо, що наведений ними перелік підходів не повний, а треба було б розглянути інші існуючі підходи, які автори обійшли увагою у своєму дослідженні такі, як: захищеність підприємства від загроз, ефективність використання фінансових ресурсів та розвиток його діяльності. А також важливо не тільки акцентувати увагу на наявності показника фінансової діяльності, а й зазначити властиву йому характеристику – досягнення рівня стабільності фінансової безпеки підприємства.

Неординарне групування підходів застосовує у своїх працях А.В. Сметанюк при визначенні дефініції «фінансова безпека підприємства», він

зазначає, що стан підприємства повинен: 1) забезпечити фінансову стійкість, платоспроможність, ліквідність та достатню фінансову незалежність підприємства у довгостроковому періоді; 2) сприяти оптимальному залученню та ефективному використанню фінансових ресурсів підприємства; 3) ідентифікувати небезпеки та загрози стану підприємства та розробляти заходи для їх вчасного усунення; 4) давати змогу самостійно розробляти та впроваджувати фінансову стратегію; 5) бути оціненим кількісними та якісними показниками, які мають графічні значення [19]. Отже, важко сперечатись з думкою автора, так як вона дуже ґрунтовно описала необхідний рівень фінансового стану для забезпечення фінансової безпеки підприємства. Тобто, вона наголошує на стані, який не тільки забезпечує фінансову стійкість, ефективно використовує ресурси, розробляє та впроваджує фінансову стратегію, а ще ідентифікує небезпеки та загрози його стану, розробляє заходи для їх своєчасного усунення, а також використовує оцінку показників через їх граничне значення, але автором виділені не всі існуючі підходи.

Цікавий підхід у своєму дослідженні розглядає Мулик Я.І. [20], яка наводить більш повний перелік трактування поняття «фінансова безпека підприємства», а саме до підходів, визначених вище Л.О. Матвейчуком [15] та Т.І. Євенко [16] додає підходи відносно того, що фінансова безпека розглядається як складова економічної безпеки підприємства, як специфічний вид відносин, як здатність підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію та як діяльність з управління ризиками, а також розширює наведені вище підходи. Ми однозначно підтримуємо думку автора, так як вона дала досить повний перелік існуючих підходів, але у перелічених підходах не розглянуто окремо такий підхід, як вартісна оцінка показників через застосування їх граничних значень, а також автором не дана назва виділених підходів, а тільки визначені їх напрямки.

Також, у своїй науковій праці автор О. В. Орлик [21] ґрунтовно дослідила існуючі підходи щодо визначення фінансової безпеки підприємства та додатково виділила, крім підходів зазначених вище Л.О. Матвейчуком [15] та Т.І. Євенко [16], наступні: здатність фінансової системи забезпечити ефективне функціонування економічної системи та стале економічне зростання; рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання існуючих зобов'язань; якість фінансових інструментів і послуг, що запобігає негативному впливу можливих прорахунків і прямих зловживань на фінансовий стан підприємства; здатність самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію, відповідно до цілей корпоративної стратегії, в умовах невизначеного і конкурентного

середовища; здатність суб'єкта господарювання протистояти загрозам внаслідок формування відповідного фінансового забезпечення. А також, О. В. Орлик [21] розширила трактування розглянутих вище підходів. Ми згодні з думкою автора, наведений нею перелік існуючих підходів є вичерпним та максимально уточненим, але у перелічених підходах, не наведено окремо важливий підхід відносно вартісної оцінки показників через застосування їх граничних значень, а також автором не дана назва виділених підходів, а тільки визначені їх напрямки.

У своєму дисертаційному дослідженні О.В. Сусіденко згрупував класифікацію наукових підходів до забезпечення фінансової безпеки, де зібрав характеристики напрямів та дав їм назву, а саме: адаптивний; еволюційний; інноваційний; комплексний; маркетинговий; нормативний; процесний; ресурсний; системний; ситуаційний; цільовий; стратегічний [22]. Позитивним моментом є виявлення перелічених підходів, виділення їх сутності та зазначення їх назв, хоча у згрупованій ним класифікації кожний виділений підхід ґрунтується лише на думці одного автора, тобто кількість оброблених джерел для надання вичерпного переліку підходів є недостатньою. Дискусійним є питання відповідності сутності адаптивного, еволюційного, інноваційного, маркетингового, нормативного, процесного підходів їх назві. Незважаючи на неординарну думку автора, ми згодні з виділенням таких підходів, як: ресурсний, системний, ситуаційний, цільовий, стратегічний, комплексний, хоча, у нас є власна думка на трактування їх змісту. В світі сучасної парадигми існування різних поглядів науковців на поняття «фінансова безпека підприємства» як основного елемента економічної безпеки, узагальнивши думку окремих вчених щодо розкриття сутності цієї дефініції, нами виділені та удосконалені наступні підходи до її трактування (рис. 1), а саме:

- захисний підхід, тобто стан захищеності від загроз чи сукупність заходів, спрямованих на запобігання збитків, стан захищеності інтересів підприємства, здатність підприємства своєчасно протистояти різноманітним загрозам, при цьому стабільно функціонувати та розвиватися;

- стійкісний підхід, який передбачає стан підприємства стійкий до впливів, який забезпечує ефективну його діяльність за рахунок оптимального залучення та використання майна та ресурсів;

- прогресивний підхід, який характеризує стан стійкого розвитку підприємства, а також захищеність його діяльності від зовнішніх та внутрішніх загроз;

- перспективний підхід, що передбачає фінансову стабільність підприємства та ефективний розвиток діяльності у майбутньому, а також захист інтересів підприємства від загроз та вміння управляти ризиками;

Фінансова безпека підприємства	
Захисний підхід	Стан захищеності від загроз чи сукупність заходів, спрямованих на запобігання збитків, стан захищеності інтересів підприємства, здатність своєчасно протистояти різноманітним загрозам, при цьому стабільно функціонувати та розвиватися
Стійкісний підхід	Стан підприємства стійкий до впливів, який забезпечує ефективну його діяльність за рахунок оптимального залучення майна та ресурсів
Прогресивний підхід	Стан стійкого розвитку підприємства, а також захищеність його діяльності від зовнішніх та внутрішніх загроз
Перспективний підхід	Фінансова стабільність підприємства та ефективний розвиток діяльності у майбутньому, а також захист інтересів підприємства від загроз та вміння управляти ризиками
Стабільний підхід	Економічний стан, сталий по відношенню до внутрішніх і зовнішніх змін
Збалансований підхід	Стан збалансованої системи підприємства стійкий до загроз, що забезпечує подальший розвиток діяльності підприємства
Ресурсний підхід	Ефективність використання ресурсів, стабільність функціонування і розвитку підприємства, а також запобігання загроз, захист від зайвих витрат і попередження банкрутства
Вартісний підхід	Якісний та кількісний рівень фінансового стану підприємства та розрахунок необхідної вартості для стабільного розвитку підприємства в умовах негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз
Граничний підхід	Значення фінансових показників знаходяться у межах граничних значень при цьому акцент робиться на ефективному використанні ресурсів
Контрольний підхід	Оптимізації використання ресурсів і сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів, які використовуються для здійснення ефективної і стабільної діяльності підприємства та нівелювання впливу ризиків
Управлінський підхід	Оптимальне використання, контроль й управління фінансовими ресурсами, оперативне реагування на загрози для мінімізації або уникнення шкоди
Стратегічний підхід	Здатність розробляти й проводити фінансову стратегію, при цьому важливо забезпечення оптимального фінансового стану, в якому має перебувати підприємство та його здібність протистояти загрозам
Збалансований підхід	Фінансовий стан, в якому збалансовано незалежність, ефективність і конкурентоспроможність підприємства, а також забезпечується захищеність від ризиків
Фінансовий підхід	Комплексна характеристика фінансів підприємства
Організаційний підхід	Сукупність заходів, спрямованих на запобігання збитків
Статичний та динамічний підходи	Результати діяльності підприємства на певну дату або в перспективі
Комплексний підхід	Складається із сукупності взаємопов'язаних підходів, що забезпечує більш повну та різноманітну його характеристику

Рис. 1. Удосконалені підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства» як основного елемента економічної безпеки

- стабільний підхід, що припускає економічний стан, сталий по відношенню до внутрішніх і зовнішніх змін;

- збалансований підхід, тобто стан збалансованої системи підприємства стійкий до загроз, що забезпечує подальший розвиток діяльності підприємства;

- ресурсний підхід, а саме ефективність використання ресурсів, стабільність функціонування і розвитку підприємства, а також запобігання загроз, захист від зайвих витрат і попередження банкрутства;

- вартісний підхід, це визначений якісно та кількісно рівень фінансового стану підприємства та розрахунок необхідної вартості для стабільного розвитку підприємства в умовах негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз;

- граничний підхід, використовується коли значення фінансових показників знаходяться у межах граничних значень при цьому акцент робиться на ефективному використанні ресурсів;

- контрольний підхід забезпечується шляхом оптимізації використання ресурсів і сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів, які використовуються для здійснення ефективної і стабільної діяльності підприємства та нівелювання впливу ризиків;

- управлінський підхід, що передбачає оптимальне використання, контроль й управління фінансовими ресурсами, оперативне реагування на загрози для мінімізації або уникнення шкоди;

- стратегічний підхід використовується для розробки та впровадження фінансової стратегії, при цьому важливо забезпечення оптимального фінансового стану, в якому має перебувати підприємство та його здібність протистояти загрозам;

- збалансований підхід, фінансовий стан в якому збалансовано незалежність, ефективність і конкурентоспроможність підприємства, а також забезпечується захищеність від ризиків;

- фінансовий підхід дає комплексну характеристику фінансів підприємства де фінанси підприємства безпосередньо характеризуються можливістю нормально створювати і розподіляти вартість продукції, робіт, послуг, утворювати доходи і прибутки, здійснювати необхідні витрати, формувати, розподіляти і використовувати фінансові ресурси тощо;

- організаційний підхід забезпечується сукупністю заходів, спрямованих на запобігання збитків;

- статичний та динамічний підходи, передбачає застосування результатів діяльності підприємства на певну дату або в перспективі;

- комплексний підхід складається із сукупності взаємопов'язаних підходів, що забезпечує більш повну та різноманітну його характеристику.

Висновки. Удосконалено підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства»

як основного елемента її економічної безпеки, а саме виділено та дано власне визначення наступним підходам: захисний підхід, стійкісний підхід, прогресивний підхід, перспективний підхід, стабільний підхід, збалансований підхід, ресурсний підхід, вартісний підхід, граничний підхід, контрольний підхід, управлінський підхід, стратегічний підхід, збалансований підхід, фінансовий підхід, організаційний підхід, комплексний підхід, статичний та динамічний підходи.

Проаналізувавши різноманітні підходи визначення дефініції «фінансова безпека підприємства» як основного елемента її економічної безпеки, нами запропоновано власне його визначення, – це оптимальна організація роботи служби фінансової безпеки на підприємстві, яка забезпечує надійний захист його діяльності від зовнішніх та внутрішніх загроз, підтримує високий рівень фінансової незалежності підприємства від впливу непередбачених обставин для попередження збитку, дає змогу миттєвого прийняття рішення для пристосовування роботи підприємства в умовах мінливого середовища, попереджує небажані наслідки та дозволяє ефективно використовувати наявні на підприємстві ресурси для підвищення рівня фінансового стану, а також забезпечення подальшого розвитку бізнесу через досягнення стратегічних цілей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
2. Погосова М.Ю. Анализ методичного забезпечення оцінювання фінансової безпеки підприємства / М.Ю. Погосова, В.С. Лебедева // Економічні науки / 3.Фінансові відносини // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Economics/25751.doc.htm
3. Чібісова І.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І.В. Чібісова, Є.М. Івашина // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppci/2011_31/Chibis.pdf
4. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства / за ред. С.Ф. Покропивного. — Вид. 2-ге перероб. та доп. — К. : КНЕУ.— 2000.— 528 с.
5. Козак Л.С. Концептуальні та методичні засади формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства / Л.С. Козак, І.В. Багровецька // Економіка і управління. – 2008. – №13. – С. 97-101.
6. Судакова О.І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О.І. Судакова // Економічний простір. — 2008. — № 9. — С. 140–148.
7. Завгородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Завгородній, Г.Л. Вознюк. – 3-тє вид., доп. перероб. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 844 с.
8. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О. І. Барановський ; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К. : КНТЕУ, 2004. – 760 с.

9. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007 – 1079 с.
10. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко: навч. посіб. для студ. вузів. – К.: ЦУЛ, 2008. – 240 с.
11. Мунтіян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтіян. – К.: КВІЦ, 1999. – 464 с.
12. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — №1. — С. 98-103.
13. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / К.С. Горячева ; Київський національний університет технологій та дизайну. – К.: 2006. – 16 с.
14. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / [О.А. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровский та ін.] : за заг. ред. докт. екон. наук. проф. О.А. Єпіфанова – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
15. Матвейчук Л.О. Концептуальні аспекти фінансової безпеки підприємства / Л.О. Матвейчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/23834/24-Matvijchuk.pdf?sequence=1>
16. Євенко Т.І. Сутність фінансової безпеки суб'єктів господарювання / Т.І. Євенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elibrary.nubip.edu.ua/13027/1/11eti.pdf>
17. Журавка Ф.О. Сутність і роль фінансової безпеки суб'єкта підприємництва в контексті забезпечення його економічної безпеки / Ф. О. Журавка, Л. А. Могиліна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9401/1/Mohylina.pdf>
18. Вергун А.М. Сучасні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства / А. М. Вергун, К. В. Стріжко // <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4142>
19. Сметанюк А.В. Фінансова безпека як базова складова економічної безпеки підприємства / А.В.Сметанюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/17_AND_2010/Economics/69146.doc.htm
20. Мулик Я.І. Сутність поняття «фінансова безпека підприємства»: систематизація наукових поглядів // Я.І. Мулик [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://econjournal.vsau.org/files/pdf/a/2114.pdf>
21. Орлик О.В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові / О. В. Орлик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fkd.org.ua/article/viewFile/57391/53753>
22. Сусіденко О.В. Формування системи забезпечення фінансової безпеки підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Хмельницький національний ун-т / О.В. Сусіденко. – Х., 2015.- 221 с.